

Θ. Α. ΑΜΕΛΙΔΗΣ
ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ

ΑΡΧΑΙΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΓΛΩΣΣΑ

Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2010

Εισαγωγικό σημείωμα

Το ηλεκτρονικό αυτό βιβλίο «Αρχαία Ελληνική Γλώσσα» της Β΄ Γυμνασίου είναι γραμμένο σε μορφή PDF. Σημαντική θα είναι η βοήθεια που μπορεί να βρει ο καθηγητής για κάθε γραμματικό και συντακτικό φαινόμενο στα βιβλία μου της «**Γραμματικής των Αρχαίων Ελληνικών**» και του «**Συντακτικού των Αρχαίων Ελληνικών**». Αν υπάρχει η δυνατότητα του διαδραστικού πίνακα, μπορεί να προβάλλει συγχρόνως με την ανάλογη Ενότητα του σχολικού βιβλίου και τα διαγράμματα της Γραμματικής και του Συντακτικού από τα βιβλία μου. Έτσι θα έχει άμεση πρόσβαση σε κάθε γραμματικό ή συντακτικό φαινόμενο.

Επάνω στο ίδιο το σχολικό βιβλίο υπάρχουν οι απαντήσεις των ασκήσεων που μπορούν:

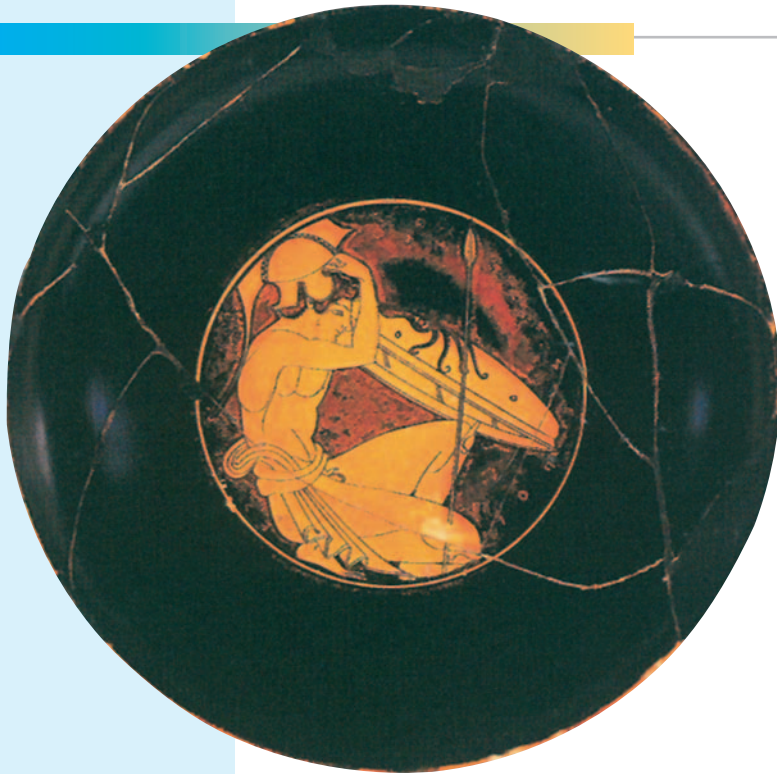
α) Να εξαλειφθούν κόνοντας δεξί κλικ και διαγραφή.

β) Να επανέλθουν κόνοντας αριστερό κλικ στην αναίρεση (το μπλε βελάκι στην επάνω γραμμή των εργαλείων).

Μπορεί ακόμη να υπογραμμίσει, να γράψει και να προσθέσει ό,τι υλικό έχει ετοιμάσει ο ίδιος εμπλουτίζοντας συνέχεια το βιβλίο. Αυτό άλλωστε είναι και το πραγματικό νόημα του ηλεκτρονικού βιβλίου. Ένα βιβλίο ζωντανό, σε διαρκή εξέλιξη.

Για περισσότερες γραμματικές και λεξιλογικές ασκήσεις μπορεί να χρησιμοποιήσει τα βιβλία μου «**Ασκήσεις Γραμματικής Αρχαίων Ελληνικών**» και «**Λεξιλογικές ασκήσεις Αρχαίων Ελληνικών**».

Θεσσαλονίκη 2010

Αττική ερυθρόμορφη κύλικα με παράσταση οπλίτη στον πυθμένα (505-500 π.Χ., Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο Αθήνας)

Η Αθήνα προπύργιο της Ευρώπης

Α. Κείμενο

Ιερή υποχρέωση και απαράβατος ηθικός νόμος επέβαλλε στους Έλληνες την ταφή των νεκρών από τους πολέμους. Σε περιόδους πολέμου οι Αθηναίοι πραγματοποιούσαν με δημόσια δαπάνη μεγαλοπρεπή τελετή προς τιμήν των νεκρών πολεμιστών. Η τελετή αυτή έκλεινε με την εκφώνηση *Ἐπιτάφιο* λόγου από επιφανή άνδρα που οριζόταν από την πόλη. Το απόσπασμα που ακολουθεί προέρχεται από τον *Ἐπιτάφιο* λόγο –που, πιθανόν, συντέθηκε από τον Λυσία– προς τιμήν των νεκρών του Κορινθιακού πολέμου (395-387 π.Χ.), που διεξήγαγαν συνασπισμένοι οι Αθηναίοι, οι Θηβαίοι, οι Αργείοι και οι Κορίνθιοι κατά της Σπάρτης, και τονίζει τη συμβολή της Αθήνας στην απόκρουση του περσικού κινδύνου.

Φύντες καλῶς καὶ φρονούντες ὅμοια, πολλὰ μὲν καλὰ καὶ θαυμαστὰ οἱ πρόγονοι τῶν ἐνθάδε κειμένων ἠργάσαντο, ἀείμνηστα δὲ καὶ μεγάλα οἱ ἐξ ἐκείνων γεγονότες τρόπαια διὰ τὴν αὐτῶν ἀρετὴν κατέλιπον. Μόνοι γὰρ ὑπὲρ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος πρὸς πολλὰς μυριάδας τῶν βαρβάρων διεκινδύνευσαν. Ὅ γὰρ τῆς Ἀσίας βασιλεὺς ἐλπίζων καὶ τὴν Εὐρώπην δουλώσεσθαι ἔστειλε πενήτηντα μυριάδας στρατιάν. Ἠγησάμενοι δέ, εἰ τήνδε τὴν πόλιν ἢ ἐκοῦσαν φίλην ποιήσαιντο ἢ ἄκουσαν καταστρέφαιντο, ῥαδίως τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἄρξιν, ἀπέβησαν εἰς Μαραθῶνα, νομίσαντες οὕτως ἂν ἐρημοτάτους εἶναι συμμάχων τοὺς Ἕλληνας, εἰ ἔτι στασιαζούσης τῆς Ἑλλάδος τὸν κίνδυνον ποιήσαιντο. Ἔτι δ' αὐτοῖς ἐκ τῶν προτέρων ἔργων περὶ τῆς πόλεως τοιαύτη δόξα παρειστήκει, ὡς εἰ μὲν πρότερον ἐπ' ἄλλην πόλιν ἴασιν, ἐκείνοις καὶ Ἀθηναίοις πολεμήσουσι· προθύμως γὰρ τοῖς ἀδικουμένοις ἤξουσι βοηθήσοντες.

Λυσίας, *Ἐπιτάφιος τοῖς Κορινθίων βοηθοῖς* 20-22 (διασκευή)

A. ΚΕΙΜΕΝΟ

Φύντες καλῶς καὶ φρονοῦντες ὅμοια, πολλὰ μὲν καλὰ καὶ θαυμαστὰ οἱ πρόγονοι τῶν ἐνθάδε κειμένων ἠργάσαντο, αἰμίμηστα δὲ καὶ μεγάλα οἱ ἐξ ἐκείνων γεγονότες τρόπαια διὰ τὴν αὐτῶν ἀρετὴν κατέλιπον. Μόνοι γὰρ ὑπὲρ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος πρὸς πολλὰς μυριάδας τῶν βαρβάρων διεκινδύνευσαν. Ὁ γὰρ τῆς Ἀσίας βασιλεὺς ἐλπίζων καὶ τὴν Εὐρώπην δουλώσεσθαι ἔστειλε πενήκοντα μυριάδας στρατιάν. Ἠγησάμενοι δέ, εἰ τήνδε τὴν πόλιν ἢ ἐκοῦσαν φίλην ποιήσαιτο ἢ ἄκουσαν καταστρέψαιτο, ῥαδίως τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἄρξιν, ἀπέβησαν εἰς Μαραθῶνα, νομίσαντες οὕτως ἂν ἐρημοτάτους εἶναι συμμάχων τοὺς Ἕλληνας, εἰ ἔτι στασιαζούσης τῆς Ἑλλάδος τὸν κίνδυνον ποιήσαιτο. Ἔτι δ'

αὐτοῖς ἐκ τῶν προτέρων ἔργων περὶ τῆς πόλεως τοιαύτη δόξα
παρειστήκει, ὡς εἰ μὲν πρότερον ἐπ' ἄλλην πόλιν ἴασιν, ἐκείνοις
καὶ Ἀθηναίοις πολεμήσουσι· προθύμως γὰρ τοῖς ἀδικουμένοις
ἤξουσι βοηθήσοντες.

B. ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

<p>Φύντες καλῶς καὶ φρονοῦντες ὅμοια, οἱ πρόγονοι τῶν ἐνθάδε κειμένων ἤργασαντο πολλὰ μὲν καλὰ καὶ θαυμαστὰ, οἱ δὲ γεγονότες ἐξ ἐκείνων κατέλιπον ἀείμνηστα καὶ μεγάλα τρόπαια διὰ τὴν αὐτῶν ἀρετὴν. Μόνοι γὰρ διεκινδύνευσαν πρὸς πολλὰς μυριάδας τῶν βαρβάρων ὑπὲρ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος. Ὁ γὰρ βασιλεὺς τῆς Ἀσίας ἐλπίζων δουλώσεσθαι καὶ τὴν Εὐρώπην ἔστειλε στρατιάν πεντήκοντα μυριάδας. Ἦγησάμενοι δέ</p>	<p>Ἐπειδὴ ἦταν ευγενεῖς ἐκ φύσεως καὶ εἶχαν κοινὲς ἀντιλήψεις, οἱ πρόγονοι τῶν νεκρῶν ποὺ κείτονται ἐδῶ ἔκαναν πολλὰ καλὰ καὶ ἀξιοθαύμαστα (ἔργα), καὶ οἱ ἀπόγονοι ἐκείνων ἀφησαν πίσω τοὺς ἀλησμόνητα καὶ μεγάλα μνημεῖα νίκης ἐξαιτίας τῆς ἀρετῆς τοὺς. Γιατὶ μόνοι διακινδύνευσαν ἐνάντια σὲ πολλὲς δεκάδες χιλιάδες βαρβάρων για ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Ἐπειδὴ ὁ βασιλιάς τῆς Ἀσίας, ἐλπίζοντας ὅτι θα υποδουλώσει καὶ τὴν Εὐρώπη, ἔστειλε στρατό πεντακοσίων χιλιάδων ἀνδρῶν. Κι ἐπειδὴ πίστεψαν (οἱ Πέρσες)</p>
---	--

<p> ῥαδίως ἄρξειν τῶν πολλῶν Ἑλλήνων εἰ τήνδε τὴν πόλιν ποιήσαιντο ἢ φίλην ἐκοῦσαν ἢ καταστρέψαιντο ἄκουσαν, ἀπέβησαν εἰς Μαραθῶνα, νομίσαντες οὕτως τοὺς Ἕλληνας ἂν εἶναι ἐρημοτάτους συμμάχων, εἰ ποιήσαιντο τὸν κίνδυνον τῆς Ἑλλάδος ἔτι στασιαζούσης. Ἔτι δ' τοιαύτη δόξα παρειστήκει αὐτοῖς περὶ τῆς πόλεως ἐκ τῶν προτέρων ἔργων, ὡς εἰ μὲν πρότερον ἴασιν ἐπ' ἄλλην πόλιν, πολεμήσουσι ἐκείνοις καὶ Ἀθηναίοις· </p>	<p> ὅτι εύκολα θα εξουσιάσουν τους περισσότερους Ἕλληνες, εάν αυτήν την πόλη έκαναν ή φίλη με τη θέλησή της ή εάν (την) υπέτασσαν παρά τη θέλησή της, αποβιβάστηκαν στο Μαραθώνα, επειδή πίστεψαν με τον τρόπο αυτό ὅτι οι Ἕλληνες θα ήταν εντελώς αβοήθητοι από συμμάχους, εάν αποτολμούσαν την επίθεση, ενώ ακόμα οι Ἕλληνες θα διαφωνούσαν. Επιπλέον τέτοια εντύπωση είχαν σχηματίσει αυτοί για την πόλη (μας) από τα προηγούμενα έργα (της), ὅτι δηλαδή , αν πρωτύτερα έκαναν επίθεση σε άλλη πόλη, θα πολεμήσουν εναντίον εκείνων και των Αθηναίων· </p>
--	---

προθύμως γὰρ ἤξουσι
βοηθήσοντες
τοῖς ἀδικουμένοις.

γιατί με προθυμία θα ἔρχονταν
για να βοηθήσουν
αυτούς που αδικούνταν.

Γλωσσικά σχόλια

φύντες (μτχ. αορ. β' ρ. φύομαι) καλῶς καὶ φρονοῦντες
(μτχ. ενεστ. ρ. φρονέω, φρονῶ) ὁμοία

οἱ ἐνθάδε κείμενοι
οἱ ἐξ ἐκείνων γεγονότες (μτχ. παρακ. ρ. γίγνομαι)

τὸ τροπαιον
κατέλιπον (γ' πληθ. οριστ. αορ. β' ρ. καταλείπω)

δουλόομαι, δουλοῦμαι (μέση διάθεση)
ἢ μυριάς, τῆς μυριάδος

ἠγησάμενοι (ενν. οἱ Πέρσαι)
εἰ ἐκοῦσαν φίλην ποιήσαιντο (ενκτ. αορ. ρ. ποιέομαι,
ποιοῦμαι)

ἢ (εἰ) ἀκουσίως καταστρέψαιντο (ενκτ. αορ. ρ.
καταστρέφομαι)

ῥαδίως
ἀπέβησαν (οριστ. αορ. β' ρ. ἀποβαίνω)
νομίσαντες ἐρημοτάτους ἂν εἶναι τοὺς Ἕλληνας

ἔτι στασιαζούσης τῆς Ἑλλάδος

ποιοῦμαι τὸν κίνδυνον
αὐτοῖς τοιαύτη δόξα παρειστήκει (οριστ. υπερσ. ρ.
παρίσταμαι)

εἰ ἐπ' ἄλλην πόλιν ἴασιν (γ' πληθ. οριστ. ενεστ. ρ. εἶμι)
ἤξουσι (ρ. ἤκω) βοηθήσοντες (ενν. οἱ Ἀθηναῖοι)

επειδὴ ἦταν καλοὶ (ευγενεῖς) ἐκ φύσεως καὶ εἶχαν κοινές
αντιλήψεις

οἱ νεκροὶ που κείτονται (πβ. ν.ε.: κείμενο, πρόσκειμαι) ἐδῶ
οἱ ἀπόγονοι ἐκείνων (πβ. ν.ε.: γεγονός, γόνος, γονέας)
το μνημεῖο νίκης (πβ. ν.ε.: τροπαιούχος, τροπή, εντροπία)
ἀφησαν πίσω, κληροδότησαν (πβ. ν.ε.: κατάλοιπο)
υποδουλώνω (πβ. ν.ε.: δουλοπρεπής, εθελοδουλία)
πλήθος αποτελούμενο ἀπὸ 10.000 μέλη (πβ. ν.ε.: εκα-
τομμύριο)

επειδὴ θεώρησαν / πίστεψαν
εἰάν ἐκαναν φίλη με τὴ θέλησή της (πβ. ν.ε.: ἐκούσιος)

ἢ εἰάν τὴν υπέτασαν παρὰ τὴ θέλησή της (πβ. ν.ε.: ἀ-
κούσιος)

εὐκόλα (πβ. ν.ε.: ραδιουργώ, ραδιούργος, ραστώνη)
αποβιβάστηκαν, ἐκαναν ἀπόβαση

επειδὴ πίστεψαν ὅτι οἱ Ἕλληνες θα ἦταν ἐντελῶς ἀβοή-
θητοι

ἐνῶ ἀκόμα οἱ Ἕλληνες θα διαφωνοῦσαν (πβ. ν.ε.: στα-
σιαστής)

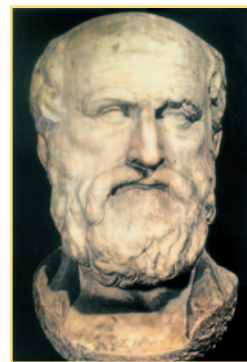
(ἐδῶ) ἀποτολμῶ τὴν ἐπίθεση
τέτοια ἐντύπωση εἶχαν σχηματίσει (πβ. ν.ε.: παράστα-
ση, παραστατικός)

εἰάν ἐκαναν ἐπίθεση σὲ ἄλλη πόλη
θα ἐρχόνταν γιὰ νὰ βοηθήσουν

Ερμηνευτικά σχόλια

τρόπαια: Ἡ λέξη *τρόπαιον* ἢ *τροπαιῶν* δηλώνει μνημεῖο νί-
κης που ἀνεγειρόταν στὸ πεδίο τῆς μάχης στὸ σημεῖο ὅπου ὁ
ἐχθρὸς τρεπόταν σὲ φυγή. Σὲ περιπτώσεις που καὶ οἱ δύο ἀντίπαλοι διεκδικοῦσαν γιὰ τὸν
εαυτό τους τὴ νικηφόρα ἐκβάση τῆς μάχης στήνονταν *τρόπαια* καὶ ἀπὸ τὶς δύο ἀντιμαχό-
μενες πλευρές. Τὰ *τρόπαια* αποτελοῦνταν συνήθως ἀπὸ τὰ ὄπλα, τὶς ἀσπίδες, τὰ κράνη
καὶ ἄλλα ἀντικείμενα που ἐγκατέλειπαν οἱ ἠττημένοι στὸ πεδίο τῆς μάχης. Συχνὰ ἀφιερ-
ρώνονταν με ἐπιγραφή σὲ κάποια θεότητα καὶ γι' αὐτὸν τὸν λόγο θεωροῦνταν ἱερά καὶ ἀ-
παραβίαστα.

ἀπέβησαν εἰς Μαραθῶνα: Ὁ ρήτορας ἀναφέρεται στὴ γνωστὴ ἐκστρατεία τοῦ Δαρεί-
ου ἐναντίον τῆς Ἑλλάδας καὶ στὴ μάχη τοῦ Μαραθῶνα που διεξήχθη τὸ 490 π.Χ.

Ρωμαϊκὸ ἀντίγραφο
προτομῆς τοῦ Ἀναξία
(4ος αἰ. π.Χ., Ἐθνικὸ
Αρχαιολογικὸ Μουσεῖο
Νεαπόλεως τῆς Ἰταλίας)

Ερωτήσεις

1. Ποιες προϋποθέσεις συντέλεσαν ώστε οι πρόγονοι και οι πατέρες των νεκρών να κληροδοτήσουν στις επόμενες γενιές πράξεις θαυμαστές και αείμνηστες;
2. Με ποιο σχέδιο επιτέθηκαν οι Πέρσες στην Ελλάδα;
3. Γιατί η Αθήνα θεωρήθηκε από τους Πέρσες πόλη-κλειδί για τα σχέδιά τους στην Ευρώπη, σύμφωνα με το κείμενο;
4. Λαμβάνοντας υπόψη όσα εκθέτει ο Πολύβιος στο κείμενο της Ενότητας 3 για το καθήκον του ιστορικού, να εξετάσετε κατά πόσο ο συντάκτης του κειμένου σας υπέπεσε στο σφάλμα που επισημαίνει ο Πολύβιος. Να λάβετε υπόψη στις παρατηρήσεις σας τον σκοπό που υπηρετούσε το κείμενο που μελετήσατε.
5. Να αναζητήσετε ιστορικά γεγονότα από την αρχαία, τη βυζαντινή και τη σύγχρονη ελληνική ιστορία για τα οποία θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς ότι η αντίσταση που πρόβαλαν οι Έλληνες σε εισβολείς λειτουργήσε ευεργετικά για την άμυνα της Ευρώπης.

Η Αθηνά Πρόμαχος (χάλκινο αναθηματικό αγαλμάτιο, 480-470 π.Χ., Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο Αθήνας)

B1. Λεξιλογικός Πίνακας

φρονέω, φρονῶ [= σκέπτομαι, είμαι συνετός, σκοπεύω να...]

< ουσ. **φρήν, φρενός**

[στο κείμενο συναντήσατε τον τύπο: φρονοῦντες]

Αρχαία Ελληνική - - - - **Αρχαία / Νέα Ελληνική** - - - - - **Νέα Ελληνική**

Ομόρριζα	απλά	φρονῶ [= συνετίζω] φρενιτιῶ φρενιτιώδης τὸ φρόντισμα	αἱ φρένες (πληθ.) φρόνμιος ἡ φροντίς (-ίδα) φροντίζω φρονῶ ἡ φρενίτις (-ίδα) [= η παραφροσύνη] τὸ φροντιστήριον (-ο) ἡ φρόνησις (-η) τὸ φρόνημα φρονηματίζω	φρόνιμα (επίρρ.) φρονημάδα φρονημίτης
	σύνθετα	ἡ εὐφρόνη [= η νύχτα] τὸ σωφρόνισμα φρενόπληκτος [= παράφρων]	φρενήρης φρενοβλαβής ἄλλοφρων ἄφρων εὐφραίνω ἐχέφρων ὀμόφρων μεγάλοςφρων μετριόφρων παράφρων περιφρονῶ ἡ περιφρόνησις (-η) ὁ σάφρων ὁ σωφρονισμός ἡ σωφροσύνη ὑψηλόφρων φιλόφρων ἡ φιλοφρόνησις (-η)	αβροφροσύνη [= ευγενική συμπεριφορά] γενναιοφροσύνη εθνικόφρων νομιμόφρων φρενοκομείο φρενοπαθής

Κάνοντας διπλό αριστερό κλικ στο **ανοίγει η σημείωση.**
Κάνοντας αριστερό κλικ στη διαγραφή X κλείνει η σημείωση

Ασκήσεις

1. Να γράψετε μια πρόταση στη ν.ε. με καθεμιά από τις λέξεις: *αβροφροσύνη, γενναιοφρων, φιλοφρονηση, φρονηση.*
2. Να γράψετε νοηματικώς αποδεκτές φράσεις συνδυάζοντας λέξεις από τις δύο στήλες:

A'	B'
σωφρονιστικός	φιλοφρονήσεις
φρενήρης	ίδρυμα
ανταλλάσσω	υψηλό
φρόνημα	πορεία

3. Να βρείτε από τα απλά ομόρριζα του Λεξιλογικού Πίνακα λέξεις της α.ε. συνώνυμες των παρακάτω:

συμβουλευώ	<u>φρονηματίζω</u>	ηθικό	<u>φρόνημα</u>
συνετός, λογικός	<u>φρόνιμος</u>	πιστεύω	<u>φρονώ</u>
μεριμνώ, προσέχω	<u>φροντίζω</u>	σύνεση	<u>φρόνησις</u>

B2. Ετυμολογικά

Επαναληπτικές ασκήσεις

1. Να αναλύσετε τις παρακάτω λέξεις στα συνθετικά τους μέρη και να χαρακτηρίσετε το α' συνθετικό τους σύμφωνα με το παράδειγμα:

σύνθετη λέξη	α' συνθετικό	το α' συνθετικό είναι
εὐφρων	εὐ	άκλιτη λέξη, επίρρημα
ἐχέφρων	ἔχω	κλιτή λέξη, ρήμα
μετριόφρων	μέτριος	κλιτή λέξη, επίθετο
φρενοβλαβής	φρήν	κλιτή λέξη, ουσιαστ.
φρενόπληκτος	φρήν	κλιτή λέξη, ουσιαστ.
παράφρων	παρά	άκλιτη λέξη, πρόθεση
ὕψηλόφρων	ὕψηλός	κλιτή λέξη, επίθετο

2. Να σχηματίσετε παρασύνθετα ρήματα από τα σύνθετα επίθετα του Λεξιλογικού Πίνακα που δίνονται σύμφωνα με το παράδειγμα:

σύνθετο επίθετο	παρασύνθετα ρήματα
σόφρων	σωφρονέω, σωφρονῶ
ἄλλόφρων	ἄλλοφρονέω - ὦ
ὁμόφρων	ὁμοφρονέω - ὦ
μετριόφρων	μετριφρονέω - ὦ
ὕψηλόφρων	ὕψηλοφρονέω - ὦ
μεγαλόφρων	μεγαλοφρονέω - ὦ

Όλες οι απαντήσεις των ασκήσεων μορούν:
α) Να εξαλειφθούν κάνοντας δεξί κλικ και διαγραφή.
β) Να επανέλθουν κάνοντας δεξί κλικ στην αναίρεση (το μπλε βελάκι στην επάνω γραμμή εργαλείων)

3. Να βρείτε με τη βοήθεια των λεξικών σας την κυριολεκτική και τη μεταφορική σημασία των παρακάτω λέξεων της α.ε.: *λενκός, πικρός, τρόπαιον*.

Γ1. Γραμματική

1. Ευκτική μέσης φωνής βαρύτονων ρημάτων

Οι τύποι *ποιήσαιντο* και *καταστρέψαιντο* του κειμένου της Ενότητας είναι τύποι ευκτικής μέσης φωνής.

Όπως και στην ενεργητική φωνή, θεματικά φωνήεντα της ευκτικής είναι το -οι- για τον ενεστώτα και τον μέλλοντα και το -αι- για τον αόριστο.

α. Σχηματισμός και κλίση ευκτικής ενεστώτα, μέλλοντα και αορίστου μέσης φωνής

Στον αριστερό πίνακα του σχήματος δίνεται η κλίση της ευκτικής ενεστώτα μέσης φωνής.

Ο μέλλοντας έχει ακριβώς τις ίδιες καταλήξεις με τον ενεστώτα (με την προσθήκη του χαρακτηριστικού -σ- πριν από τις καταλήξεις).

Ο αόριστος διαφοροποιείται από τον μέλλοντα ως προς τη χαρακτηριστική δίφθογγο, που είναι -αι- αντί για -οι-.

❖ Να συμπληρώσετε και να τονίσετε τους τύπους που λείπουν από τους πίνακες:

Ευκτική ενεστώτα	Ευκτική μέλλοντα	Ευκτική αορίστου
πιστευ-οίμην	πιστευ-σ-οίμην	πιστευ-σ-αίμην
πιστεύ-οιο	πιστεύ-σ-οιο	πιστεύ-σ-αίο
πιστεύ-οιτο	πιστεύ-σ-οιτο	πιστεύ-σ-αίτο
πιστευ-οίμεθα	πιστευ-σ-οίμεθα	πιστευ-σ-αίμεθα
πιστεύ-οισθε	πιστεύ-σ-οισθε	πιστεύ-σ-αίσθε
πιστεύ-οιντο	πιστεύ-σ-οιντο	πιστεύ-σ-αίντο

Παρατηρήσεις

1. Η ευκτική, όπως και η υποτακτική, αορίστου δεν παίρνει αύξηση (είτε χρονική είτε συλλαβική).

2. Για τον σχηματισμό και την κλίση της ευκτικής μέλλοντα και αορίστου μέσης φωνής των αφωνόληκτων ρημάτων χρησιμοποιούμε τις ίδιες καταλήξεις με τα φωνηεντόληκτα ρήματα, αλλά το θέμα των ρημάτων αυτών μεταβάλλεται, όπως και στην οριστική των ίδιων χρόνων.

π.χ. φυλάττομαι → φυλαξοίμην - φυλαξαίμην, τρίζομαι → τριψοίμην - τριψαίμην, ψεύδομαι → ψευσοίμην - ψευσαίμην.

β. Σχηματισμός και κλίση ευκτικής παρακειμένου μέσης φωνής

Η ευκτική του παρακειμένου στη μέση φωνή σχηματίζεται περιφραστικά από τη μετοχή παρακειμένου μέσης φωνής του ρήματος και την ευκτική ενεστώτα του ρ. εἰμί.

❖ Να συμπληρώσετε τον πίνακα που ακολουθεί:

Κλίση ευκτικής παρακειμένου μ.φ.

λελυμένος, λελυμένη, λελυμένον	εἶην	λελυμένοι, λελυμέναι, λελυμένα	εἶμεν - εἶμεν
» » »	εἶης	» » »	εἶητε - εἶητε
» » »	εἶη	» » »	εἶσαν - εἶεν

2. Ευκτική μέλλοντα ρ. εἰμί

Όπως διδαχθήκατε στην προηγούμενη τάξη, η οριστική μέλλοντα του ρ. εἰμί είναι ἔσομαι και κλίνεται όπως η οριστική μέλλοντα μέσης φωνής των αφωνόληκτων ρημάτων (πλην του γ' εν. ἔσται). Κατά ανάλογο τρόπο σχηματίζεται και κλίνεται η ευκτική μέλλοντα του ρήματος αυτού.

❖ Να συμπληρώσετε τον πίνακα που ακολουθεί:

α' εν. <u>ἔσοίμην</u>	α' πληθ. <u>ἔσοίμεθα</u>
β' εν. <u>ἔσοιο</u>	β' πληθ. <u>ἔσοισθε</u>
γ' εν. <u>ἔσοιτο</u>	γ' πληθ. <u>ἔσοιντο</u>

Γ2. Σύνταξη

Ομοιόπρωτοι ονοματικοί προσδιορισμοί

Οι ομοιόπρωτοι ονοματικοί προσδιορισμοί προσδιορίζουν ονοματικούς όρους σε μια επαυξημένη πρόταση συμφωνώντας με αυτούς στο γένος, στον αριθμό και στην πτώση.

επιθετικός	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Προσδίδει μια μόνιμη ιδιότητα στον όρο τον οποίο προσδιορίζει. ✓ Συνήθως είναι έναρθρος. Καταχρηστικά λογίζεται ως επιθετικός προσδιορισμός οτιδήποτε βρίσκεται ανάμεσα σε ένα άρθρο και το ουσιαστικό που αυτό συνοδεύει, π.χ. <i>οἱ κάτω θεοί</i>. ✓ Ως επιθετικοί προσδιορισμοί χρησιμοποιούνται: επίθετα, επιθετικές μετοχές, αντωνυμίες και αριθμητικά. π.χ. <i>Εἶχον δὲ πάντες κρᾶνη χαλκᾶ καὶ χιτῶνας φοινικοῦς</i> (= κατακόκκινους). (επίθετα) <i>Λύσανδρος τὰ ὑπάρχοντα χρήματα Κύρω ἀπέδωκεν</i>. (επιθετική μετοχή) <i>Ἡ δὲ ἄλλη φάλαγξ ἐν τῷ δεξιῷ ἦν</i>. (αντωνυμία) <i>Ὁ Ἀσωπὸς δύο μὲν παῖδας εἶχεν, εἵκοσι δὲ θυγατέρας</i>. (αριθμητικά) <i>Ὁ ἐνθάδε σύλλογος ἀρχὴ γενήσεται τοῖς Ἑλλησιν τῆς πρὸς ἀλλήλους φιλίας</i>. (επίρρημα και εμπρόθετη φράση που περιέχονται μεταξύ άρθρου και ουσιαστικού)
κατηγορηματικός	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Προσδίδει μια παροδική ιδιότητα στον όρο τον οποίο προσδιορίζει. ✓ Δεν έχει άρθρο, ενώ το ουσιαστικό που προσδιορίζεται από αυτόν συνήθως έχει (π.χ. <i>Τέμνω τὸ δένδρον τῷ πελέκει ὄξει</i>). ✓ Τα επίθετα <i>πᾶς, ἅπας, ὅλος, ἄκρος, μέσος, ἔσχατος, μόνος</i> και οι αντωνυμίες <i>αὐτός και ἕκαστος</i>, όταν δε συνοδεύονται από άρθρο, λειτουργούν ως κατηγορηματικοί προσδιορισμοί (Αν συνοδεύονται από άρθρο, εκλαμβάνονται ως επιθετικοί προσδιορισμοί). π.χ. <i>Ἡ τῶν ἡγεμόνων ἀδικία ὄλην τὴν πόλιν βλάπτει</i>.
πασάθεση	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Προσδίδει ένα ήδη γνωστό κύριο γνώρισμα στον όρο (συνήθως ουσιαστικό) τον οποίο προσδιορίζει. ✓ Βρίσκεται συνήθως μετά τον όρο τον οποίο προσδιορίζει. ✓ Συνήθως είναι ουσιαστικό. Σπανιότερα ουσιαστικοποιημένο επίθετο, επιθετική μετοχή ή αναφορική πρόταση. π.χ. <i>Δήμητρος και Περσεφόνης, τῆς θυγατρὸς, λαμπρὸν ἱερὸν ἐν Ἐλευσίῃ ἦν</i>.
επεξήγηση	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Διασαφηνίζει τη σημασία του όρου (συνήθως ουσιαστικού) τον οποίο προσδιορίζει. ✓ Βρίσκεται συνήθως μετά τον όρο τον οποίο προσδιορίζει. ✓ Συνήθως είναι ουσιαστικό. Σπανιότερα αντωνυμία ή και δευτερεύουσα πρόταση. π.χ. <i>Μεγίστου κακοῦ ἀπηλλάγησαν, πονηρίας</i>.

Ασκήσεις

1. α. Να κλίνετε την ευκτική μέλλοντα και αορίστου των ρημάτων *δέχομαι, ἄπτομαι, ψεύδομαι, λούομαι*. β. Να κλίνετε την ευκτική παρακειμένη των ρημάτων *βουλεύομαι, κρύπτομαι*.

2. Να μεταφέρετε τους τύπους ευκτικής που σας δίνονται στο ίδιο πρόσωπο του άλλου αριθμού και να δηλώσετε τον χρόνο στον οποίο βρίσκεται ο κάθε τύπος:

<i>παιδενσαίμεθα</i>	παιδενσαίμην	<i>καταψηφίσαισθε</i>	καταψηφίσαιο
<i>στρατοπεδεύσοιντο</i>	στρατοπεδεύσοιτο	<i>κεχαρισμένον εἶη</i>	κεχαρισμένα εἶεν
<i>καταγεγραμμένοι εἶητε</i>	καταγεγραμμένος εἶης	<i>πυνθανοίμην</i>	πυνθανοίμεθα
<i>τρέφοιο</i>	τρέφοισθε	<i>μετασκευασοίμην</i>	μετασκευασοίμεθα
<i>δεδιωγμένοι εἶεν</i>	δεδιωγμένος εἶη	<i>νομίσαιτο</i>	νομίσαιντο

3. Να βρείτε τους τύπους υποτακτικής και ευκτικής μέσης φωνής που υπάρχουν στο κείμενο που ακολουθεί και να τους μεταφέρετε στο ίδιο πρόσωπο των άλλων χρόνων:

Βασιλεὺς μέντοι τὰς σπονδὰς λέλυκε καὶ φυλάττεται ἡμᾶς ὡς πολεμίους. Φυλαξόμεθα οὖν καὶ ἡμεῖς τοὺς βαρβάρους. Οὕτω εἰς τὸ ἐξῆς πορευσόμεθα διὰ πολεμίας τῆς χώρας, ἀλλ' ἀσφαλεῖς ἐσόμεθα καὶ διαπραξόμεθα (= θα κατορθώσουμε) εἰς Ἑλλάδα ἐλθεῖν. Εἰ δὲ καθ' ἡμέραν πορευοίμεθα πλεῖον (= περισσότερο), ἀπαλλαξάμεθα ἂν πολὺ τοῦ στρατεύματος.

4. Να γράψετε στη στήλη Β' το α' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα του ρήματος από το οποίο προέρχονται οι τύποι ευκτικής που δίνονται στη στήλη Α':

A'	B'
συνθηθροισμένοι εἶεν	συναθροίζομαι
πολιτευσαίμην	πολιτεύομαι
τρίψοισθε	τρίβομαι
ταράσσοιτο	ταράττομαι
ἀναπεπανμένοι εἶημεν	ἀναπαύομαι
ἐγκαλύψαιο	ἐγκαλύπτομαι

5. Να βρείτε και να χαρακτηρίσετε τους ομοιόπτωτους ονοματικούς προσδιορισμούς στις παρακάτω προτάσεις:

- Ἀείμνηστα καὶ μεγάλα οἱ ἐξ ἐκείνων γεγονότες τρόπαια διὰ τὴν αὐτῶν ἀρετὴν κατέλιπον.
- Μόνοι ὑπὲρ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος πρὸς πολλὰς μυριάδας τῶν βαρβάρων διεκινδύνεισαν.
- Ἔτι δ' αὐτοῖς ἐκ τῶν προτέρων ἔργων περὶ τῆς πόλεως τοιαύτη δόξα παρειστήκει.

6. Να βρείτε και να χαρακτηρίσετε τους ομοιόπτωτους ονοματικούς προσδιορισμούς στις παρακάτω προτάσεις:

- Καλῶς σὺ ἂν ἐρήμης γῆς ἄρχοις μόνος.
- Παρ' Ὀμήρῳ θαυμάζομεν τοὺς ἥρωας, Ὀδυσσεὰ καὶ Ἀχιλλεὺς!
- Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ τῶν Ἀθηναίων.
- Ἄλλων μὲν γὰρ ἄλλαι χώραι καρπῶν τε καὶ τόκων εὐφοροὶ εἰσιν.
- Ὅθεν καὶ ἐξήλουν πολλοὶ ἄνδρες ἀγαθοὶ γίγνεσθαι κατὰ πόλεμον.
- Κλεόκριτος, ὁ τῶν μυστῶν κηρύξ, κατασιωπησάμενος (= αφού επέβαλε σιωπή) ἔλεξεν.

Τὰ ἁμαρτήματά σου πειρῶ μὴ λόγους ἐπικαλύπτειν,
ἀλλὰ θεραπεύειν ἐλέγχους.

Στοβαῖος, Ἀνθολόγιον 3.13.53

Να προσπαθεῖς ὄχι να σγκαλύπτεις τα σφάλματά σου με λόγια
ἀλλά να τα διορθῶνεις με ἔλεγχο.

